

FET KOMMUNE

Samfunn og næring

Arkiv: V60-&00 Deres ref. Vår ref. (Bes oppgitt ved svar) 2003/002578 Dato 25.06.2004

ODELS- OG ÅSETESRETTE N OU 2003:26 - HØRING

Vedlagt følger sak 007/04 fra landbruksnemda i Fet der NOU 2003:26 ble behandlet. I det følgende presiseres hvilke punkter Landbruksnemda i Fet hadde kommentarer til:

Kap. 6 del 1 – om hva som kan odles, pkt. 6.1

Arealkravet for odlingsjord bør heves, slik at det som hovedregel kreves 50 da dyrka jord eller 1000 da skog dersom eiendommen skal være en skogeiendom.

Kap. 6 del 2 – vilkår for odelsrett,

Odelskretsen bør beskjæres, slik at bare barn eller barnebarn av foreldre som eier eller har eiet landbrukseiendom er odelsberettigede.

Kap. 6 del 7 – om bo,- og driveplikt

Det er viktig at odels- og konsesjonsloven harmoniserer med hverandre. Reglene om bo- og driveplikt bør fortsatt ha sin forankring i odelsloven. Videre bør 10-årsregelen for løsningsaker harmonisere med øvrige bo- og drivepliktsregler.

Kap. 12 – utvalgets syn på om odelsretten bør opprettholdes

Odelsloven bør, blant annet med bakgrunn i de sterke tradisjoner den har hos oss, videreføres for å sikre langsiktighet og stabilitet i landbruksnæringa.

Samfunn og næring

Ottar Slagtern
Enhetsleder

Postadr: Postboks 100, 1901 Fetsund
Kontoradr.: Rådhuset, Kirkevn. 85
Sentralbord: 63 88 61 00
Telefax: 63 88 44 05
Epost: firmapost@fet.kommune.no
Internet: http://www.fet.kommune.no

Helsestasjonen
Gamle Fetveien 13, 2.etg.
Telefon: 63 88 77 80
Telefax: 63 88 77 99

Bankgiro: 1621.07.50219
Bankgiro Skatt: 7855.05.02274
Org. nr.: 964 949 115

Evy L Kvernenes
jordbrukssjef

FET KOMMUNE

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Evy L Kvernenes	Arkivreferanse: 2003/002578
--	---------------------------------------

Hjemmel for vedtaksmyndighet hvor myndigheten er delegert til annet organ enn kommunestyret:

Høringen skal behandles av: Landbruksnemda

ODELS- OG ÅSETESRETTE NOU 2003:26 - HØRING

Vedlegg:

Dokumenter som ligger på saken:

Høringsbrev dat. 13.11 2003 NOU 2003:26 Om Odels- og åsetesretten
--

Bakgrunn for saken:

Odelslovsutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 21. september 2001 for å evaluere virkninger av og fremme forslag til endringer i odelsloven. Odelslovsutvalgets innstilling NOU 2003:26 er nå ute til høring bl.a. hos kommunene. Høringsfrist er 1. juli.

Odelslovsutvalget har hatt følgende sammensetning:

Leder: Professor Thor Falkanger, Bærum

Nestleder: Bonde Kirsten Ingjerd Verdal, Inderøy

Advokat Trine Buttingsrud Mathiesen, Jevnaker

Landskapsarkitekt Maren Hersleth Holsen, Eidsberg

Gårdbruker Lars Kveberg, Storelvdal

Bonde Torstein Ahmund Opdahl, Grue

Tidligere fylkesordfører i Nord-Trøndelag Merethe Storødegård, Stjørdal

Tidligere landbruksdirektør i Oppland Mai-Britt Svastuen, Sel

Mandat

Målsetningen med odelslovsutvalget er å få en evaluering av odelslovgivningen samt forslag til lovendringer som kan bringe odelsretten i samsvar med de landbrukspolitiske mål.

Utvalget skal særlig vurdere:

- Om kretsen av odelsberettigede bør innskrenkes

- Om løsningsfristen bør bli kortere
- Virkningene av odelslovens regler for kvinners situasjon i landbruket

Videre skal utvalget ta stilling til:

- Om odelsloven medfører en ”lukking” av landbruksnæringa
- Hvordan odelsloven innvirker på lokalt eierskap
- Hvordan odelsloven påvirker bosettingen
- Om det er mulig å utforme en formålsbestemmelse (mht. odelsfrigjøring og fritak fra bo,- og driveplikt)
- Hvilke eiendommer som ut fra sitt ressursgrunnlag skal være odlingsjord
- Lov- og regeltekniske avklaringer mht. å oppnå kortere saksbehandlingstid

Tilleggsmandatet:

Statsråd Lars Sponheim ga utvalget tilleggsmandat:

Utvalget skal gi en samlet anbefaling vedrørende spørsmålet om odelsloven, med unntak av åsetesretten, bør opprettholdes eller avvikles.

Utredningens struktur

I utredningens første del tar utvalget for seg bakgrunnen for utredningen, utvalgets arbeid, odelsrettens historie, presentasjon av beslektede regler i enkelte andre land og forholdet til overnasjonale regelverk som Norge har sluttet seg til.

Utvalget tar i neste del opp spørsmålet om modernisering av odelsloven, mens spørsmålet om oppheving av loven diskuteres i siste delen av dokumentet.

Utvalgets konkrete forslag til lovendringer, forutsatt at loven videreføres

Utvalget har fremmet en rekke forslag til lovendringer. Det er i stor rekke forslag til modernisering av loven for å bringe den i samsvar med dagens landbruskpolitiske mål og praktiske behov. Det bør særlig nevnes:

- Økning og klargjøring av grensen for hvilke eiendommer som er odlingsjord
- Forkortelse av den alminnelige løsningsfristen til seks måneder
- Adgang til å kreve at de odelsberettigede innen to måneder tar standpunkt til om de ønsker å overta eiendommen, og i motsatt fall, adgang for eieren til å avhende eiendommen uten at den senere kan løses av odelsberettigede
- Innføring av likestilling mellom kjønnene, uavhengig av fødselsdato, samt som hovedregel mellom adoptivbarn og barn født innenfor og utenfor ekteskap.
- Åpning for at samboende skal kunne samodle og at også samboende sal være beskyttet ved den odelsberettigedes død.

Administrasjonen har ikke tatt nærmere stilling de punkter der utvalget er enstemmige hva angår forslag til forandringer.

Utvalget var enstemmige innen det opprinnelige mandatets rammer, bortsett fra på tre punkter.

- Et flertall vil høyne arealkravet for **odlingsjord** slik at det som hovedregel kreves 50 daa dyrket jord, mens et mindretall foresår at grensen settes ved 30 daa.
- Et mindretall vil **beskjære odelskretsen**, slik at odelsberettigede bare er barn av foreldre som har eiet eiendommen med odelsrett
- Fire medlemmer mener regler for **bo - og driveplikt** fortsatt bør ha sin hjemmel i odelsloven. De øvrige medlemmene mener at reglene bør plasseres i konsesjonsloven.

Odlingsjord:

Flertallet innstiller på at en eiendom blir regnes som odelsjord når enten jordbruksarealet er på minst 50 daa, eller det produktive skogarealet er på minst 1000 daa. Den foreslåtte endringen vil føre til at antall landbrukseiendommer med odelsjord reduseres fra 130.000 – 140.000 til 80 – 90.000 landbrukseiendommer. Tallene er usikre.

Mindretallets forslag går på at en eiendom blir regnet som odlingsjord når jordbruksarealer på minst 30 daa eller det produktive skogarealet er på minst 500 daa. Med mindretallets forslag vil antallet landbrukseiendommer med odelsjord reduseres fra ca 130 – 140.000 til anslagsvis 115.000 – 125.000. Tallene er usikre. Mindretallet sier at odelsloven er et viktig landbrukspolitisk instrument. Odelsloven skal blant annet bidra til å sikre lokalt eierskap og til å hindre jordoppsamling på få hender.

Utvalget har diskutert at det om en eiendom skal ha odel eller ikke bør ha sammenheng med arealenes art og størrelse, men i første rekke den valgte driftsformen, herunder den naturlige forutsetningen for drift av eiendommen. Det er viktig at odelsjord skal være av en slik art at eiendommen ikke er en fritidseiendom eller et hobbybruk. Hvor en skal sette grensen er vanskelig å vite når det er store forskjeller i eiendomsstruktur i ulike deler i landet. Topografi, klima og andre naturgitte forhold er årsaken til det. En markert økning av odelsjordgrensa vil kunne føre til at andel odelseiendommer ikke lenger vil være odelseiendommer. Noen medlemmer av utvalget mener en slik utvikling ikke er i tråd med landbrukspolitisk målsetting.

Beskjæring av odelskretsen:

Etter vurdering av hvorledes beskjæring av odelskretsen kan slå ut, har flertallet kommet til at beskjæring av odelskretsen ikke bør foreslås. En beskjæring av odelskretsen vil kunne føre til tilfeldige/urimelige utslag og kan være et kraftig innhugg i de tradisjonelle oppfatningene knyttet til odelsretten. Mindretallet mener imidlertid at odelskretsen bør beskjæres slik at odelsretten i prinsippet gjelder for de som har vokst opp på eiendommen. De mener at kravet bør være at foreldrene eier eller har eiet hele eiendommen med odelsrett. De mener at en beskjæring av odelskretsen vil føre til at fjerne slektninger ikke kan vanskeliggjøre salg av eiendommer som i dag. Videre påpekes det at barnløse eiere frivillig kan overdra eiendommen til den han er knyttet til.

Bo - og driveplikt:

Utvalget sier at regler om bo - og driveplikt er viktige elementer i dagens landbrukspolitikk, og at reglene i odelsloven bør være harmonisert med reglene i konsesjonsloven.

Fire av utvalgets medlemmer (Indgjerd Værdal, Hersleth Holsen, Kveberg og Svarstuen) mener at reglene ikke bør endres. Bo – og driveplikt har vært og er et grunnleggende prinsipp i landbrukslovgivningen og er sentrale virkemidler i utviklingen av landbruksnæringa. Det gir mer en helt annen rettslig forankring og langt tryggere lovmessig vern å ha reglene forankret i odelsloven enn i konsesjonsloven, som er i stadig forandring. Medlemmene mener at bo - og drivepliktreglene fortsatt bør ha sin hjemmel i odelsloven. De øvrige medlemmene mener også at odelslov og konsesjonslov må harmoniseres, men mener at reglene om bo - og driveplikt må plasseres i konsesjonsloven. De mener det teknisk sett er mest ryddig å samle reglene i ett lov- og forskriftsverk. Disse medlemmene (Falkanger, Buttingsrud Mathiesen, Opdahl og Storødegård) mener videre at 10 - års - regelen for odelsløsning bør utgå. De mener at det ikke er grunnlag for å ha sær regler for det tilfellet at eiendom overdras ved formell løsningssak. Tankegangen om at den som ”fordriver” en annen bør ha dobbelt så lang plikt tid har ingen hensikt.

Tilleggsmandatet –Bør odelsloven opprettholdes eller avvikles?

Odelslovsutvalget har i sitt tilleggsmandat fått i oppgave å vurdere om odelsloven bør opprettholdes eller avvikles. I sitt opprinnelige mandat, skulle utvalget komme med forslag til forbedring og modernisering av loven, slik at den kunne passe inn i dagens samfunnsutvikling.

Utvalget setter i sin vurdering de positive sidene ved odelsloven opp mot de negative konsekvenser loven har;

- Et fast regelverk avgjør hvem som kan kreve eiendommen, når eieren dør eller eiendommen på annet vis skifter eier. Dette gir en forutberegnelighet med hensyn til suksesjon.

- Denne forutberegneligheten gir den med best odelsrett mulighet til å forberede seg til overtakelsen og gir dermed et bedre landbruk
- Eiendommen beholdes udelt
- Odelsloven markerer i dag likestilling mellom kjønnene

Til sammen utgjør de forhold som er nevnt ovenfor en sikkerhet for at innsatsen på eiendommen blir av betydning for neste generasjon

Av negative sider ved odelsloven nevnes følgende:

- Odelsretten lar seg misbruke
- Odelsretten begrenser eierens rådighet og skaper usikkerhet for erververne
- Odelsretten er ekskluderende ved at den strider mot prinsippet om ”likhet uten hensyn til fødsel og slekt”
- Odelsretten kan være til hinder for en hensiktsmessig eierstruktur
- Odelsretten bidrar til å opprettholde nåværende eierstruktur og dermed forhindrer etablering av større varige driftsenheter

Utvalgets medlemmer er enige om at odelsloven har flere negative sider, men påpeker at mange av disse negative sidene svekkes eller forsvinner gjennom de forslag utvalget har arbeidet frem ved sin gjennomgang av loven.

Når de så tar stilling til selve spørsmålet om odelsloven bør avvikles, deler de seg i et flertall (Buttingsrud Mathiesen, Hersleth Holsen, Kirsten Værdal, Kveberg, Opdahl og Svastuen) og et mindretall (Falkanger og Storødegård).

Flertallet peker på de sterke tradisjoner loven har hos oss og at odelsloven gir flere og tyngre samfunnsmessig gunstige effekter enn ulemper. De mener at odelsloven også i fremtiden vil være et viktig instrument for å sikre langsiktighet og stabilitet i landbruksnæringen. På bakgrunn av dette bør odelsloven videreføres.

LEDER AV LANDBRUKSNEMNDAS INNSTILLING:

Landbruksnemnda har følgende kommentarer til NOU 2003: 26 om odels- og åsetesretten:

Arealkravet for odlingsjord bør heves, slik at det som hovedregel kreves 50 da dyrka jord eller 1000 da skog dersom eiendommen skal være en odelseiendom.

Odelskretsen bør beskjæres, slik at bare barn av foreldre som eier eller har eiet landbrukseiendom er odelsberettigede.

Det er viktig at odels- og konsesjonsloven harmoniserer med hverandre. Reglene om bo- og driveplikt bør fortsatt ha sin forankring i odelsloven. Videre bør 10-årsregelen for løsningsaker harmonisere med øvrige bo- og drivepliktregler.

Odelsloven bør, blant annet med bakgrunn i de sterke tradisjoner den har hos oss, videreføres for å sikre langsiktighet og stabilitet i landbruksnæringa.

FETSUND, 01.06.2004

**Randi Budahl (sign.)
leder**